

Браян ХЕЙМС
Рут ГУЛДБУРН
Ентоні КРОСС

Переднє слово
Пола ФІДЕСА

БУТИ ЦЕРКВОЮ

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ
БАПТИСТСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Київ
ДУХ І ЛІТЕРА
2024

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА ДО УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ	11
ПЕРЕДНЄ СЛОВО	
ЧАС ДЛЯ ПОГЛЯДУ ТА ПЕРЕГЛЯДУ	13
ПЕРЕДМОВА АВТОРІВ	17
ВСТУП	19
З чого почати? Визначення деяких засновків	22
<i>Почнімо з Бога</i>	22
<i>Значення церкви</i>	25
<i>Біблія</i>	27
<i>Онтологія</i>	28
РОЗДІЛ 1. БОГ НАРОДУ	31
Бог закликає Свій народ	32
Хто такий Бог?	37
РОЗДІЛ 2. НАРОД БОЖИЙ	43
Власний народ Бога	43
Церква помісна, вселенська та містична	53
Єдина церква Божа	61

Способи бути церквою	66
Спільність святих	69
Божа церква	73
РОЗДІЛ 3. ВЛАДА	74
Влада Ісуса Христа	75
Знайти мудрість Господа Христа	76
Слухати і навчатися разом	79
А фактично	81
Державна влада	84
РОЗДІЛ 4. ХРЕЩЕННЯ: ЯК ЛЮДИНА СТАЄ ХРИСТИЯНИНОМ	87
Таїнство хрещення	94
Заперечення проти сакраментального розуміння хрещення	100
Нотатка про Кальвіна	104
Контекст місії	106
Хрещення і церква	114
Хрещення і членство у церкві	123
Зауваження про заклики до реформи хрещення	129
РОЗДІЛ 5. УЧНІВСТВО	138
Баптистська ідентичність і учнівство	143
<i>Відданість</i>	143
<i>Взаємність</i>	143
<i>Спільнота</i>	144
<i>Поведінка</i>	144
<i>Віра</i>	145
<i>Буття</i>	146
Баптистська ідентичність та її відмітні ознаки	146
<i>Ресурси</i>	146
<i>Взаємність і спільнота: традиція дисципліни</i>	149

<i>Аспекти дисципліни: сповідання віри</i>	151
<i>Аспекти дисципліни: учнівське життя</i>	153
<i>Дисциплінарні практики: підзвітність</i>	156
<i>Важливість, присутність та розуміння</i>	158
<i>Віра</i>	159
<i>Поведінка</i>	160
<i>Буття</i>	160
<i>Учнівство як тривалий шлях</i>	161
<i>Розпізнавання дарів</i>	161
<i>Мандрівна спільнота</i>	162
<i>Розмір спільноти</i>	163
РОЗДІЛ 6. ВЕЧЕРЯ ГОСПОДНЯ	165
<i>Розповідь</i>	167
<i>Минуле: анамнеза та ідентичність</i>	170
<i>Теперішнє: анамнеза та місія</i>	174
<i>Майбутнє: анамнеза і есхатологія</i>	178
<i>Койнонія</i>	179
<i>Койнонія та присутність</i>	180
<i>Койнонія та дисципліна</i>	181
<i>Койнонія та служіння</i>	185
<i>Койнонія та спільність святих</i>	187
<i>Дія</i>	189
<i>Втілення і творіння</i>	190
<i>Втілення і втілений Господь</i>	192
<i>Індивідуальність і тілесність</i>	194
<i>Божа праця</i>	196
<i>Благодать і суд</i>	196
<i>Сопричастя</i>	199
<i>Благодать як те, чим Бог є, а не що Він робить</i>	200
<i>Висновок</i>	200
РОЗДІЛ 7. СЛУЖІННЯ	201

РОЗДІЛ 8. ЄДИНА, СВЯТА, КАФОЛІЧНА І АПОСТОЛЬСЬКА ЦЕРКВА	235
Богослужіння – первинне завдання.....	237
Поширення Доброї звістки.....	241
Три приклади.....	244
Яку відповідальність за світ має церква?.....	246
Благовісництво.....	250
РОЗДІЛ 9. ІНСТИТУЦІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ	253
Межі прагматизму.....	254
Осердя церкви.....	255
Збори і об'єднання.....	259
Рух і організація.....	262
Ми разом, бо ми Христові.....	266
Висновки.....	271
БІБЛІОГРАФІЯ	276
ПОКАЖЧИК ІМЕН І НАЗВ	302

ПЕРЕДМОВА ДО УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ

З великим задоволенням презентую українському читачу книжку «Бути церквою: переосмислення баптистської ідентичності». Це видання буде дуже корисним для української богословської спільноти в цілому та баптистських служителів та богословів зокрема. Переконаний, що книга допоможе багатьом по-іншому глянути на цю конфесійну традицію і стане своєрідним запрошенням до богословського діалогу. На чому ґрунтується це переконання?

По-перше, це досить смілива та відверта спроба баптистських пасторів-богословів по-новому підійти до засадничих переконань та практик (і пов'язаних з ними проблем) своєї конфесії. Автори торкаються самого центру, з якого починається баптистське богослов'я та баптистська ідентичність. Але починають вони, як можна було б очікувати, не з особистого навернення, водного хрещення чи спільноти вірних, а безпосередньо з Бога. Такий підхід призводить до дуже цілісного та гармонійного поєднання особистості та спільноти, свободи та відповідальності, місії та учнівства, помісної громади та ширшої церковної спільноти.

По-друге, книга намагається переосмислити витоки та джерела баптистської ідентичності у світлі нових викликів та ситуацій. Це зразок того, що узагальнено називають «теологіями відновлення» (англ. – *theologies of retrieval*), прихильники яких не просто намагаються відтворити уявний «золотий вік» чи відновити втрачений непомилний ідеал, а скоріш намагаються переосмислити колишнє та виправити існуюче. Автори розуміють, що нова ситуація вимагає нових теологічних мов, метафор та практичних рішень. Таким чином, встановлюється вісь діалогу минулого та сучасного, а книга втілює переконання, що теологія завжди знаходиться в русі (*theologiae in via*), в пошуках слів, що повніше відображають віру церкви та ясніше свідчать про триєдиного Бога.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Цілком можливо, що деякі з запропонованих знахідок будуть незвичними для українського читача чи навіть занадто радикальними. Тому слід пам'ятати, що богослов'я завжди в русі і діалозі, а будь-яке теологічне висловлення – це запрошення до продовження розмови.

Нарешті, книга є глибоко діалогічною. Автори прислухаються до різних богословських голосів в рамках баптистської традиції та зважають на її історичний розвиток. Конфесійне різноманіття представлене не у контрастних тонах «правильного/неправильного», скоріш навпаки, воно розглядається через призму запропонованого центру – вчення про Бога. Окрім голосів представників власної конфесії автори зважають на критичні ремарки сторонніх оглядачів, оскільки дійсно плідне богослов'я можливо лише в діалозі і відкритості до інших. Власне, сама книга втілює принцип діалогу, оскільки є плодом колективного авторства. В процесі написання та редагування книги кожен з авторів доповнював, уточнював та ілюстрував думки один одного. Такий спосіб написання є незвичним для нашого контексту, оскільки ми ще досить вразливі до критичних зауважень і вважаємо за слабкість відкритість іншим поглядам. Є чому повчитися у авторів, які пишуть разом, хоча і між собою не у всьому погоджуються.

Наостанок хочу подякувати Браяну Хеймсу, Рут Гулдбурн та Ентоні Кроссу, які погодилися надати права на українське видання книги. Особлива подяка другу і колезі Роману Соловію за всебічну підтримку цього проекту. Нажаль, виходу книги не дочекався Ентоні Кросс, який не витримав двобій з важкою хворобою. Хай Господь упокоїть його з миром та воскресить у славі.

Олександр Гейченко
Одеська богословська семінарія,
Одеса, Україна
Серпень 2021

ПЕРЕДНЕ СЛОВО

ЧАС ДЛЯ ПОГЛЯДУ ТА ПЕРЕГЛЯДУ

«Час для сотні поглядів та переглядів».¹ Так написав Т.С. Еліот, нагадуючи нам, що не може бути «переглядів» там, де немає власне «поглядів». Ця дуже вчасна книга пропонує «перегляд» баптистської ідентичності, цілком слушно визначаючи підґрунтям цього проекту наше засадниче бачення триєдиного Бога. Кількість книг про перегляд баптистської ідентичності сьогодні ще не сягнула сотні, про яку йдеться в поезії Еліота, але серед низки нещодавно опублікованих ця визначна книга вирізняється послідовним прагненням «почати з Бога», щоб саме вчення про Бога визначало все подальше. Автори цієї книги розмірковують над природою церкви в контексті тринітарної історії Отця, який посилає Сина з місією в любові та надії Духа, бо саме ця історія є визначальною для церкви.

Ба більше, автори пристали на принцип, який є дуже перспективним для цього проекту. Визначати, що вчення про Бога передувє вченню про церкву, насправді не означає *копіювати* Бога, як ніби відносини любові у божественному житті можна використати як модель взаємин між людьми у церкві. Надто багато еклезіологічних студій закликали нас перенести, наприклад, відносини спів-рівності між особами Трійці на людську демократичну спільноту. Так умоглядне міркування веде до імітації. Зовсім інакшим є погляд, що міститься у першому розділі цієї книги: засаднича «інакшість» Бога означає, що всі наші розмови про церкву не повинні претендувати на остаточну істину. Автори справедливо вважають, що насамперед важливо не копіювати Бога, а *долучатися* до Бога. Еклезіологія, основою якої

¹ T. S. Eliot, 'The Love Song of Alfred J. Prufrock,' in *The Complete Poems and Plays of T.S. Eliot* (London: Faber and Faber, 1969), p. 14.

є бачення с Бога, прагне відчутти, де саме церковне життя оживлюється через участь у житті Бога. Взаємини у Божій церкві не є такими, що просто віддзеркалюють Бога, але вони визначаються зануренням у динамічні стосунки любовного взаємообміну з Богом.

Виходячи з цього принципу, автори книги пропонують нам розглянути церкву як таку, що заснована присутністю воскреслого Христа, який втілює місію Отця у силі Духа. Церква там, де Христос присутній, як Він і обіцяв, і закликає людську спільноту знайти для себе Його мудрість та осягнути, що Він замислив для них. Це переживання присутності Господа, але основою цього переживання є не наша емоція, а Його обітниця. Служіння є діяльністю Христа через Його церкву, тому церкви можуть бути без «служителів», але не без самого служіння. Церква – це «зібрання», але люди збираються там не через власне бажання зустрітися, а у відповідь на заклик Бога. Хрещення вірян відбувається «в ім'я Трійці», де «в» слід розуміти як занурення у взаємне переплетення трьох Осіб. Причащаючись, ми впізнаємо себе в історії Ісуса і зустрічаємо Його знову, пригадуючи й переповідаючи розповідь про Нього. Отже, церква вже об'єднана тим, що вона існує у Христі, але нам слід докласти зусиль, щоб істина цієї єдності знайшла свій вираз. Взаємини між членами громади, як і між різними громадами, можуть бути позначені довірою, яка впливає з долучення до якнайшляхетніших і якнайдовірливіших відносин у Богові.

У цей та інші способи автори книги визначають, що у церкві мусить бути «інституційний» вимір, але він завжди охоплений рухом, що йде від поєднання з Богом як рушієм. Ця книга про дію Бога через церкву також набуває від цього привабливої для читача життєвої сили. Втім, це не означає, що ця книга є «маніфестом змін». Автори свідомо уникають таких претензій, віддаючи перевагу тональності богословських роздумів. Замість закликати до якоїсь конкретної програми дій, вони лише припускають і порушують деякі спонукальні питання. Так вони уникають ярликів належності до будь-якої сучасної баптистської групи, хай би то у Великій Британії чи США. З одного боку, вони помітно симпатизують тяжінню деяких сучасних баптистських мислителів до «кафолічності», говорячи про значення вселенської церкви та цінність християнської традиції. З іншого боку, вони вбачають цінність у «диссентерському» погляді на церкву, з його наголосом на місцевому зібранні спільноти вірних. Автори книги неодноразово повторюють, що помісна церква є «істинно» і «цілковито» церквою, але водночас вона не є церквою в усій її повноті.

Завдяки цьому балансу, книга вочевидь не є маніфестом, але вона не є і монотонним трактатом, оскільки вона вся просочена енергією

долучення до Бога. Її засаднича врівноваженість поширюється також на інші обговорювані у цій книзі пари протиставлень, які я зараз спробую визначити. Можливо, мені варто скористатися привілеєм автора передмови і припустити, що читачі, які бажають ретельно осягнути аргументацію авторів цієї книги, чи навіть розвинути її далі, могли б використати ці протиставлення також у власних роздумах.

Перша така пара – це свобода помісної церкви та її завітні стосунки з іншими церквами. Автори книги стверджують і свободу помісної церкви шукати для себе мудрості Христа на власних церковних зборах, і також її потребу з'єднуватися з іншими церквами у ширшу спільноту, де також можна знайти присутність і задум Христа. Насправді є щось властиво «безладне» у тому, як баптисти завжди відмовлялися визначити ці відносини між церквами в термінах правил, норм чи церковного права. Автори цієї книги наголошують, що основою з'єднання тут може бути лише довіра. Замість силитися чітко визначити царини відповідальності в ухваленні рішень (*це* належить помісній церкві, а *це* союзу церков), ми можемо спробувати утворити структури, в яких ця свята безладність, це змішування царин церкви та церков у виявленні мудрості Христа можуть процвітати й плодоносити заради життя народу Божого. Можливо, зрештою, виявиться, що це та сама відкритість, яку має Бог для світу та майбутнього.

Друга пара – це момент хрещення та ширший процес християнської ініціації. Погляди авторів книги на хрещення виходять з «сакраментальної течії» у баптистському житті. З точки зору долучення до триєдиного Бога, хрещення є і місцем вияву людської віри в Бога, і також місцем зустрічі з Богом, який милостиво приходить, щоб змінити людське життя. Тому, гадаю, ми мусимо осягати початок християнського життя як радше тривалу подорож, ніж один особливий момент, позаяк спасіння відбувається і *до* хрещення, і *всередині* хрещення. Дух Божий живе у тих, хто вже вірить у Христа і допомагає Христу стати видимим у церкві та світі, навіть ще до їхнього хрещення. Тому можливо, що богословський погляд на ініціацію як процес допоможе нам також осмислити місце дітей у баптистській громаді та надати належне значення баптистському благословенню немовлят у спільноті завіту. Крім того, цей погляд може допомогти нам визнати, що Бог може використовувати хрещення немовлят в інших християнських деномінаціях як один з кроків на шляху до християнства, хоча завершити цей шлях неможливо без особисто обраної віри та особистого учнівства у служінні Божій місії.

Третю пару складають розповідь і буття. Це один з найзахопливіших аспектів цієї книги. У Бога є розповідь: стисло викладена